

סין בפתחו של עידן חדש?

בעקבות הקונגרס הלאומי ה-19 של המפלגה הקומוניסטית

דורון אלה, גליה לביא ואסף אוריון

באוקטובר התכנס בבייג'ינג הקונגרס הלאומי ה-19 של המפלגה הקומוניסטית של סין. בכינוס זה הממשלה והצבא בחרו את המנהיגות העתידית של סין ואישרו קווי מדיניות לשנים הבאות. המסר שעלה מהקונגרס הוא של "עידן חדש" ביחסי סין עם מדינות העולם. פתיחות כלכלית גוברת של סין בפני השקעות ופעילות עסקית זרה, אם אכן תתרחש כמוצאה, תשפיע על האופק הכלכלי של יחסי סין וישראל, ונכון הדבר גם לגבי מהלכים לחיזוק שלטון המפלגה בסין. תפקיד פעיל ומשפיע יותר של סין בזירה הבינלאומית עשוי להרחיב בהדרגה גם את מעורבותה בסוגיות הנוגעות לישראל, ויחייב את קברניטיה להקדיש קשב רב יותר לשיקולי המעצמה העולה.

בין ה-18 ל-25 באוקטובר התכנס בבייג'ינג הקונגרס הלאומי ה-19 של המפלגה הקומוניסטית של סין, הפורום הפוליטי החשוב ביותר במדינה. בכינוס זה, המתקיים אחת לחמש שנים, השתתפו אלפי נציגים בכירים של המפלגה, הממשלה והצבא, בחרו את המנהיגות העתידית של סין ואישרו קווי מדיניות לשנים הבאות. הקונגרס התקיים לאחר מסע טיהור נרחב ומתמשך במפלגה בשל שחיתות, כשברקע אתגרים כלכליים ומתיחות עם צפון קוריאה. בפתחת הקונגרס נשא הנשיא, שי ג'ין-פינג, נאום ארוך ובו שרטט את מפת הדרכים של סין לעשורים הבאים בכלכלה, בפוליטיקה, באקולוגיה, בצבא, בביטחון וביחסי החוץ. המסר שעלה מהקונגרס הוא של "עידן חדש" ביחסי סין עם מדינות העולם, והוא מגלם השפעות פוטנציאליות גם על ישראל. הכיוונים המסתמנים, הן בחילופי הגברא בצמרת והן במגמות כלכליות וביטחוניות שעליהן הוצהר, מחייבות את ישראל לעקוב אחר התפתחותם ולהתאים מדיניותה.

נאום הנשיא שי: סין בפתח עידן חדש

נאומו של הנשיא שי, שמונה מחדש בתחילת הקונגרס כיו"ר הוועדה הצבאית המרכזית, נפתח בהכרזה על ראשיתו של "עידן חדש" במדיניות הסינית הפנימית והבינלאומית. לדבריו, סין נמצאת בפרשת דרכים ועליה להפוך למעצמה שתנהיג את העולם. עוד הדגיש שי, כי המפלגה לא תסכים לכל רפורמות פוליטיות, שישפיעו על אופי המשטר, וכי סין לא תאפשר את קידום השאיפות לעצמאות על ידי ממשלת טיוואן.

שי הצהיר כי "צבא נועד ללחימה" וכי סין תמשיך לחזק את צבאה בעזרת מודרניזציה ומיכון, תקדם שימוש בטכנולוגיות מידע ותבצע קפיצה גדולה ביכולות האסטרטגיות. לדבריו, עד לשנת 2025 ישיגו כוחות הביטחון והצבא הסיניים את יעדי המודרניזציה, ועד שנת 2050 יהיה צבא סין לצבא ברמה עולמית.

לגבי הזירה הכלכלית, שי הצהיר כי עד שנת 2035 תממש סין את היעד של "מודרניזציה סוציאליסטית", ועד 2050 תהפוך למעצמה עולמית בקרב משפחת העמים. ואכן, שי חזר והדגיש בנאומו את מעמדה של סין כמעצמה אחראית, השואפת להנהיג את מדינות העולם לעבר עתיד כלכלי יציב יותר, וציין שסין תיפתח עוד יותר את שווקיה בפני משקיעים זרים ותמשיך ברפורמות כלכליות-מבניות. הנשיא התגאה בכך, שסין השיגה את יעדי הפיתוח והמודרניזציה שלה ללא אימוץ ערכים מערביים, ומכאן כוחה. לפיכך הציע את מודל הפיתוח הסיני כמודל עולמי.

השינויים בחוקת המפלגה הקומוניסטית: הוספת הגות שי ג'ין-פינג

במסגרת הקונגרס הצביעו נציגי המפלגה פה אחד בעד תיקון בחוקה, וכללו בה פרק "סוציאליזם עם מאפיינים סיניים לקראת עידן חדש". בפרק צוין במפורש שמו של הנשיא שי, וכך הוקנה לו מעמד מקביל לזה של גדולי האומה הסינית - מאו דזה-דונג ודנג שיאו-פינג. כבר ב-2016 הגדירה המפלגה הקומוניסטית את שי כ"מנהיג ליבה", בדומה למאו ולדנג, ופרסומים סיניים התייחסו לשלושה כלמנהיגים הגדולים של סין המודרנית. לפיכך היה הקונגרס תחנה נוספת בביצור מעמדו ועוצמתו של מזכ"ל המפלגה, הנשיא והמפקד העליון של צבא השחרור העממי, כשחברי הפוליטבורו הנבחרים הוסיפו לתאריו הרבים גם את התואר "lingxiu", שמשמעו "מנהיג" במובן רוחני. התואר, שניתן בעבר רק למאו דזה-דונג וליורשו לזמן קצר, מבטא דרגה גבוהה יותר מאשר המונח הרגיל ל"מנהיג", "lingdao", שמשמעו "מוביל דרך".

חוקרים מערביים סבורים שהעלאת מעמדו של הנשיא מרמזת על האפשרות שיש בכוננתו להאריך את כהונתו מעבר לשתיים הנהוגות, אולם לאור מערכת הבלמים והאיזונים הקיימת בצמרת המפלגה, מוקדם עדיין להסיק חד-משמעית בעניין זה.

שינויים במבנה הכוח הפוליטי המפלגתי

כצפוי, כהונתם של הנשיא ושל ראש הממשלה המכהן, לי קא-צ'יאנג, הוארכה בקדנציה נוספת. לעומת זאת הוחלפה רוב ההנהגה הבכירה, ובראשה חמישה מתוך שבעת חברי הוועדה המתמדת של הפוליטבורו. בניגוד להערכות, פרש מקורבו של שי וראש ועדת המשמעת והפיקוח במפלגה, וואנג צ'י-שאן בן ה-69, וכך נשמר גיל הפרישה הנהוג במפלגה (68). לוועדה המתמדת של הפוליטבורו קודמו חמישה חברים חדשים, כולם מעל גיל 60 אף לא אחד שגילו צעיר יותר, שהיה עשוי להסתמן כיוורש אפשרי לנשיא ב-2022. מומחים במערב טוענים כי גם זה סימן לכוננתו של הנשיא למלא כהונה שלישית. מאידך גיסא, היו תקדימים בהיסטוריה הקרובה של סין, שבהם מונה נשיא בלי שהוכרז עליו מראש בקונגרס כיוורש מיועד.

בפוליטבורו עצמו הוחלפו 15 מתוך 25 חברים, וכעת 14 מחבריו, כך נטען, הם תומכי הנשיא שי, לרבות שלושה בעלי פוטנציאל להתמנות ליורשיו (צ'ן מין-אר, חו צ'ון-חוא ודינג שוא-שיאנג). לעומת דורות קודמים של חברי פוליטבורו, שהגיעו מרקע כפרי או שהיו מהנדסים, החברים החדשים הם מומחים פוליטיים, כלכלנים ותיאורטיקנים, דבר המצביע על סדרי העדיפויות של המפלגה לקראת השנים הבאות. המינויים החדשים בדרגים הנמוכים יותר חשובים אף הם להבנת המנהיגות העתידית של סין. במיוחד ראוי לשים לב לקידום של צעירי המפלגה (הדור הששי), שבשנתיים האחרונות הוכפל מספרם, בעיקר בקרב המנהיגות בפריפריה. דור זה הוא פחות אידאליסטי מקודמיו ופחות מחובר לערכי המפלגה. זהו גם הדור שיצטרך לטפל בתחלואיה.

משמעויות והמלצות לישראל

מטבע הדברים, בסין שאחרי קונגרס המפלגה ימשכו רוב מאפייניה המוכרים, ולפיכך מפתח האפשרות לנתח את כיווניה העתידיים על יסוד הנחה כי "מה שהיה הוא שיהיה". למרות זאת, נכון להתייחס בכובד ראש ל"עידן החדש", שעליו הצהירו המפלגה הקומוניסטית והעומד בראשה. הנשיא שי ג'ינפינג יצא מהקונגרס לכהונתו השנייה כשהוא מחוזק בעוצמות חריגות, והמסרים מהכינוס מסמנים אופקים שאפתניים ומשרטטים שינויים מתוכננים בתחומי הכלכלה, החוץ והביטחון של סין בשנים ובעשורים הבאים.

פתיחות כלכלית גוברת של סין בפני השקעות ופעילות עסקית זרה, אם אכן תתרחש כמוצהר, תשפיע על האופק הכלכלי של יחסי סין וישראל, ונכון הדבר גם לגבי מהלכים לחיזוק שלטון המפלגה בסין. תפקיד פעיל ומשפיע יותר של סין בזירה הבינלאומית עשוי להרחיב בהדרגה גם את מעורבותה בסוגיות הנוגעות לישראל, ויחייב את קברניטיה להקדיש קשב רב יותר לשיקולי המעצמה העולה. המשך התעצמותה הצבאית-ביטחונית של סין, והרחבת פעילותה והשפעתה בעולם בממד זה, תחייב את ישראל לתשומת לב גוברת לייצוא ביטחוני מסין למזרח התיכון, כולל לאויבי ישראל, לסין כמתחרה על שוקי נשק, ולנוכחות גוברת של כוחות צבאיים סיניים בסביבתה האסטרטגית של ישראל. סנונית ראשונה ניתן כבר לזהות בבסיס צבאי שבנתה סין בג'יבוטי, אשר נפתח בסוף 2015 כבסיס סיוע לוגיסטי, אך אויש בהמשך על ידי כוחות צבא סין.

עלייתה של סין על הנתב המוביל למעמד של מעצמה עולמית בתחומי המדיניות והביטחון, בנוסף למישור הכלכלי, מהווה אתגר משמעותי לארצות הברית ולסדר העולמי אשר כונן לאחר מלחמת העולם השנייה, כאשר הרפובליקה העממית של סין עשתה צעדיה הראשונים. אתגר זה מחייב את ממשלת ישראל להתנהל ברגישות רבה במשולש היחסים המורכב שבין שתי המעצמות העולמיות, ובינן למדינת ישראל, על מנת למצות את הפוטנציאל החיובי עבורה, תוך צמצום הסיכון לפגיעה ביחסיה האסטרטגיים המיוחדים עם ארצות הברית.

עם התייצבות ההנהגה החדשה והשלמת המינויים הנגזרים ממנה ברחבי מנגנון המפלגה והממשל בסין, על ישראל לבחון כיצד ליצור נגישות ורלבנטיות למשמרת החדשה. באופן דומה, על ישראל לזהות את מעגלי המפלגה שמהם תעלה המנהיגות העתידית הפוטנציאלית

ולכונן ערוצי קשר ושיח עימה, לצורך דיאלוג אפקטיבי, שיקדם את האינטרסים הלאומיים של מדינת ישראל בעשורים הבאים.